

UPRAVIL:

P. Š.

II. VYDÁNÍ.

VYDAL:

JAN FILIP.

SV. JAN

Z BOHA,

ZAKLADATEL
ŘÁDU „MILOSRDNÝCH BRATŘÍ“
A
PATRON NEMOCNÝCH.

V BRNĚ 1899

Tiskem knihtiskárny benediktinské v Brně. — Nákladem vydavatelovým.

Svatý Jan z Boha.

Svatý Jan z Boha,

zakladatel řádu „Milosrdných bratří”

a

patron nemocných.

Upravil. P. Š — Vydal Jan Filip.

Druhé vydání.

V Brně, 1899.

Tiskem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských. — Nákladem vydavatelovým.

tyři sta let bylo tomu r. 1895., co se narodil na dalekém západě muž, jehož skutky lásky křesťanské dosud září skvělým plamenem v řádě, po všem katolickém světě rozšířeném, v řádě, který jako otec a zakladatel jeho, síly a život svůj věnuje ubohému trpícímu člověčenstvu. Muž ten jest Jan z Boha, původce řádu „Milosrdných bratrů“.

Narodil se r. 1495. z chudé rodiny Cuidad v městečku Montemor v království portugalském. Narodil se a rostl v době, která proslula objevy nových, bohatých zemí; Křištof Kolumbus v r. 1492. šťastně byl doplul do nové neznámé země, kterou obsadil ve jménu vlády španělské. Mladý lid hrnul se do bohatých zemí těch; celým Španělskem vládlo jediné zlatochtivé vzrušení. Touž asi dobou Bartoloměj Diaz a Vasco de Gama objevili pohodlnější námořní cestu kolem jižní Afriky do nejbohatší země tehdejšího světa, do Východní Indie. Tak zmítalo se vše kolem Jana horečným chvatem za bohatstvím, za dobrodružstvími v neznámých, dalekých krajích. Mladý lid opouštěl hromadně vlast svou. Rodiče stáli tu bez dětí, pánové bez čeledi. Mladičký Jan, hoch živé mysli, uchvácen byl asi rovněž vypravováním o zázračných objevených zemích a rozohněná jeho obrazivost toužila jen z domu pryč. Tu vyskytl se v Montemoru člověk, jako klerik oděný, který malého Jana přemluvil, aby s ním utekl z domova. Hošík, nepomysliv do jakého zármutku uvrhne své rodiče (matka hořem v krátkce zemřela a otec, nemaje zpráv o zmiželém synovi, vstoupil do kláštera), dal se s neznámým mužem na cestu.

Šli spolu pět dní cesty daleko od domova, i přišli do městečka Oropezy. Zde nechán byl Jan u vrchního šafáře hraběcího Františka, který ho dal ke stádům, aby s ostatními pastýři pásł. Pro tu

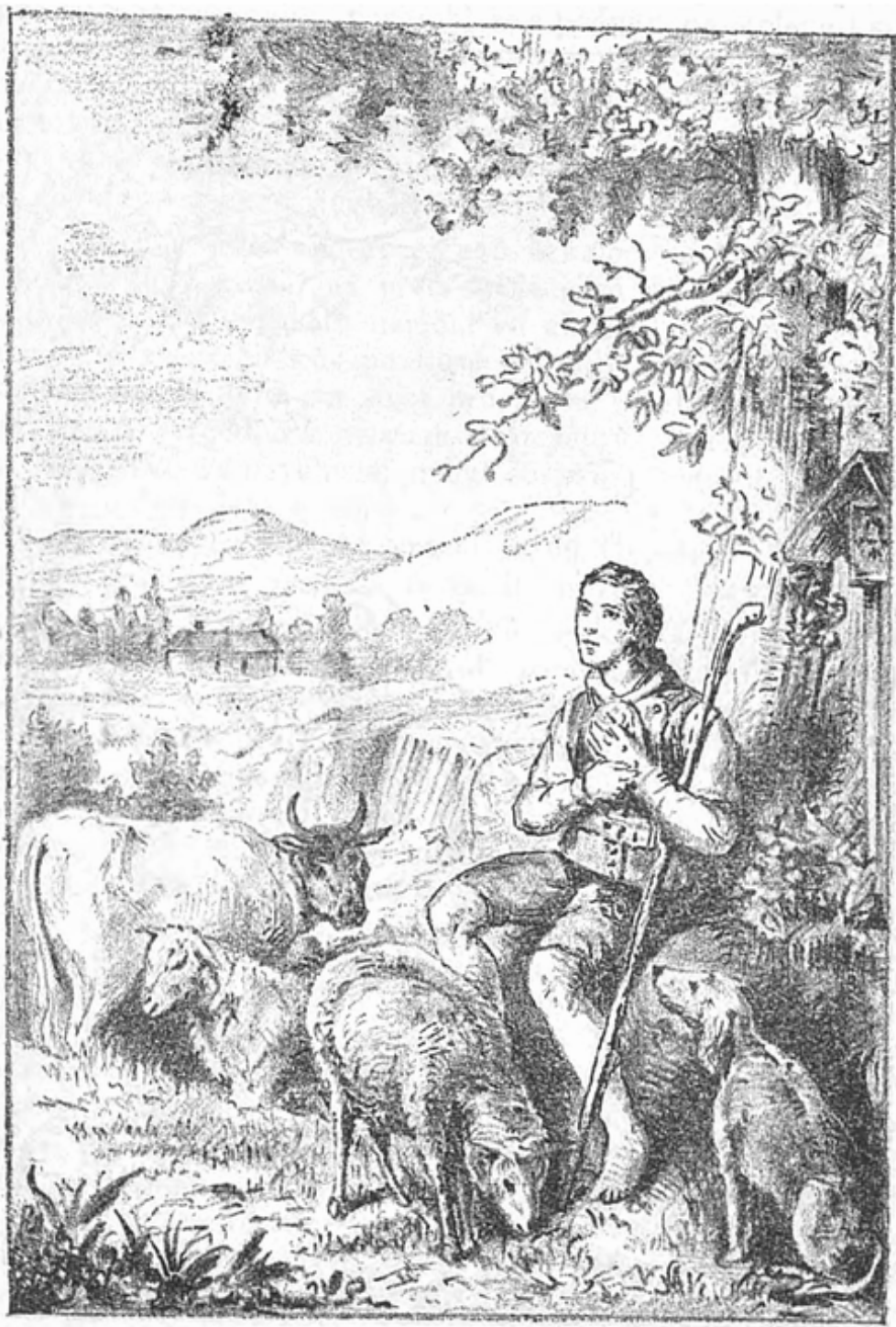
příčinu též asi z domu odveden byl, aby rozmnožil čeleď pána opezskeho. Jan zatím vyrůstal v rodině Františka šafáře jako vlastní a pro svou zbožnost, tichost a dobrosrdečnost získal si plné lásky

Poutník odvádí malého Jana z domu otcovského v Montemoru.

svého pěstouna, tak že, když dospěl, sám František nabídl mu dceru svou za ženu. Leč Jan necítil se povolán, a proto sňatek nabízený zamítl. Tiše v ústraní žil tak až do 27. roku svého.

V té době král španělský Karel V. vedl válku s králem francouzským Františkem I. Roku 1521. Francouzi vnikli do Španěl a osadili pevnost Fuenterabia. Král Karel vyzval všechny šlechtice,

Jan, pastýř stád hraběcích v Oropeze.

aby mu přispěli se svým lidem na pomoc proti Francouzům. Také pán, jehož stáda pásal Jan, vyslal hlouček vojáků. Jan, ve kterém neutuchla dosud z dětství jeho touha po cizích krajích, připojil se

rovněž k vojsku. Leč ducha vojenského neměl mladík dobrosrdečný a pokojný, a bylo by ho též jeho válečné tažení bezmála život stálo. Vyslán byl totiž jednou na koni Francouzům odňatém do blízké

Jan, jako voják smrtelně se pohmoždiv pádem s koně, dochází útěchy a pomoci od samé Panny Marie.

vesnice, aby své setnině, obléhající s ostatním vojskem Fuenterabii, něco na jídlo sehnal; v krajině hornaté a rozervané, samé srázy a propasti, kůň došel na známou jemu stezku, pustil se cestou ne-

cestou směrem k nepřátelskému ležení; marně snažil se Jan koně zarazit. Splašený kůň i s jezdcem sřítili se po srázné skále do hlubokého úvalu. Jezdec i kůň zůstali bez sebe. Jan však po dvouhodinné mdlobě procitnuv, pozdvihl se a padnuv na kolena i strachem se třesa, modlil se k nejsvětější Panně, jejíž vroucným ctitelem byl od maličkosti, aby ho zachránila přimluvou svou. Panna Maria prý se mu tehdy zjevila v podobě pastýřky a podávajíc mu se napít, potěšila ho a povzbudila ke stálé modlitbě. Posílněn našel si silný kyj a podpíraje se naň dovlekl se do ležení.

Avšak jiné ještě nebezpečí naň čekalo. Měl totiž hlídati dobyté kořisti, aby vojáci už před společným dělením jí nerozebrali. Ale Jan dobrák a nesmělý nemohl se ubrániti hrabivosti vojákův a kořist si dal na očích kus po kuse pobrati. Setník vida, co se stalo, odsoudil ve zlosti Jana na smrt provazem. Nebyl by ušel krutému rozsudku, kdyby jeden z vyšších důstojníků, pozoruje Janovu vrozenou už měkkost a povolnost, nebyl se zaň přimluvil. Trest změněn mu tedy ve vyloučení z vojska.

Tak neslavně, ale rád vracel se do Oropezy, aby tu žil jako dříve, tiše pracuje a vroucně se modle nových deset let.

Toho času Turci doléhali zuřivě na křesťanské kraje uherské a ohrožovali už samu Vídeň. Král španělský Karel, jako císař německý a bratr krále uherského i českého Ferdinanda, chystal se k vydatné obraně proti tureckému sultánu Solimanovi II. Sbíral proto vojsko i ve Španělsích. Tam nebylo dosud uhaslo náboženské nadšení, s jakým po půl osma sta let bojovali Španělé proti mohamedánům, uvalivším kruté jeho nevěrecké na vlasti jejich. Nalezlo tedy volání krále Karla ochotné mysli i ruce proliti krev a podstoupiti boj proti úhlavnímu nepříteli křesťanstva. I Jan vstoupil s nadšením do čet vojenských r. 1532. Ale výprava válečná s takým zápalem podniknutá neuspokojila ho svým průběhem. Nečinně musil dliti v krajích otrávených kacířskou naukou Lutherovou a ohrožených mohamedánskou zuřivostí, dliti bez boje a bez práce; válka se vlekla nerozhodně bez větších šarvátek a pútek a Jan čistil a strojil zatím jen koně pána svého. Při takovéto práci probleskla jeho myslí touha z přirozené dobroty jeho srdce vyplynulá: jak lépe by bylo, kdybych tak místo tohoto ponižujícího ošetřování nerozumného zvířete sloužití mohl svým ubohým, chudým a nemocným bratřím, živiti a odívati je! A myšlenka tato a tato touha zůstala už v mysli jeho jako skvělá hvězda stálice, kteráž osvětcovala už všechny potomní kroky jeho a kol níž točily se všechny snahy, všechny tužby, celý pozdější život jeho. Až dosud jakoby se mu byla mlhou zastírala. Záře její sice i tak pronikala, ale matná, neukazujíc určitého cíle, kam zamířiti duševním zrakem, nezjevujíc toho určitého bodu, kam zaklesnouti by se mělo těžiště těkavého života. Uslechtilá mysl

Janova jakoby dosud byla klíčila tajně a v úkrytu, až najednou propuklo zdravé símě v hotovou rostlinku, která vůčihledě se rozvíjela v mohutný strom. Tápal dosud v nejistotě, dychtil, nevěda

Jan na cestě z Centy do Španěl chce se při bouři vrhnouti, jako druhdy Jonáš, do moře.

kam, toužil do neznáma i hledal si působiště své a tu objevilo se mu v určité podobě. Avšak i teď zůstala mu ještě jakási nestálost, viděť planouti hvězdu svou, ale cesty u nohou jeho byly zahaleny,

kráčel za jistým cílem nejisto, nevěda kudy a jak. Odtud jeho puto-
vání s místa na místo, když vrátil se od vojska do vlasti své. Tu

Ježíš Kristus v podobě malého chlapce zvěstuje Janovi sídlo jeho
příští působnosti.

vidíme ho v Kompostelle u hrobu sv. apoštola Jakuba, tu v rodišti
jeho Montemoru, kdež strávil několik dní u strýce svého, navštěvuje
hrob matky, kterou byl svým nerozvážným odchodem k smrti za-

rmoutil; tu v Ayamontě, Seville, Gibraltaru, konečně plujícího na břeh africký do Centy.

Zde vyplnilo se na chvíli jeho nejvroucenější přání. Připlul sem totiž jeden sluha šlechtice portugalského, který z vlasti pro přečin jakýsi i s rodinou byl vypovězen na břeh africký a jmění mu zabaveno. S rodinou beze jmění a bez práce a nevěda ani, čeho by se uchytil, když tajně uschované peníze minuly, hleděl vyhnanec se zoufalstvím neodvratné záhubě vstříc. Jan, jemuž se svěril se svou nesnází, s ochotou uvolil se, že bude pracovati a výdělek poskytovati na výživu jeho rodiny. Pomáhal tedy při stavbě pevnosti a nosil mzdu zchudlé rodině, jsa tak jejím jediným živitelem a zároveň i těшитelem. Když Jan někdy ničeho nepřinesl, rodina ulehla o hladě, důvěřujíc pouze v Boha, že druhého dne se smiluje.

Tu však se přihodilo, že několik dělníků, nemohouce snést útisky prácedárce při stavbě pevnosti, utekli do sousedního mohamedánského města Tetuanu a tam přestoupili k islamu. Mezi nimi byl i Janův známý a krajan. Tato událost Jana velmi rozčilila. Vytýkal si, že on jest jedině tím vinen, že krajan jeho odpadl od víry, že špatně dbal o duševní spásu jeho, že nevšímal si duševních potřeb a nebezpečenství bratra svého. Myšlenky tyto přiváděly ho téměř k zoufalství. Nemoha se jich zprostiti a maje jeho i sebe za ztracena, chtěl ho už následovati. Tu však v nejistotě této a mukách duševních zatoužil po úlevě svaté zpovědi a radě zpovědníkově. Zpovědník Františkán, když Jan ze všeho se mu byl vyznal, vymlouval mu jeho úzkosti a radil mu, aby se přeplavil nazpět do Španěl. Jan uposlechl a strojí se na cestu. Rozloučil se s rodinou, již sloužil a živil svou prací a poroučuje ji do ochrany Boží a povzbuzuje k důvěře v Nejvyššího, oplakáván i žehnán otcem, matkou i dětmi, vstoupil na loď.

Mezi jízdou strhla prý se bouře a hrozila lodi potopením nebo rozbitím. Jan maje se za nehodna, jako Jonáš druhdy, že i živly mořské proti němu se bouří, naléhal na lodníky, aby jej hodili do moře; tito zdráhali se a odpírali; tu Jan sám chtěl přes okraj lodi vrhnouti se do rozbouřených vln. Ale zadrželi ho, a hle! v té chvíli bouře ustávala a utišila se docela.

Vrátiv se do Španělska, jal se hledati nové výživy. Nakoupil si knih nábožných, svatých obrázků i knih světských a nose svůj krámek na zádech, obcházel po městech i vesnicích nabízející vlídně zboží své. Kde vzali pouze světskou knihu, tak dlouho přemlouval a domlouval, kázal o jejich náboženských povinnostech, že konečně rádi koupili i po jedné ze všech jeho knih nábožných.

Jednou ubíraje se pustým krajem, potkal bosého, otrhaného chlapce. Szelelo se mu jeho malých nožek, že kráčetí musejí po drsné kamenité cestě i nabízel mu obuv svou; ale hoch nechtěl jí

přijati, aby prý ji dal jiným chudým, jemu že se nehodí. Tu Jan nerozpakoval se a vzal hocha na záda, že prý ho tedy ponese. Leč hoch byl stále těžším a těžším. Všecek potem zalit, spustil ho Jan

Jan prodavačem knih u brány elvirske v Granadě.

konečně pod stromem u jakéhosi pramene, prose, aby posečkal, že se jenom napije. Tu hošík naň zavolal. I obrátě se viděl Jan, že drží v ručce granátové jablko nakrojené a v něm zatknut křížek,

i divil se velmi. Hošík však mu řekl: „Jene! v Granadě*) poneseš svůj kříž!“ a na to zmizel. Dojat i ohromen tímto výjevem, oddal se Jan do vůle Boží a zamířil do Granady.

Usadil se tam r. 1538. nedaleko městské brány elvirske a zařídil si tam krámek svůj.

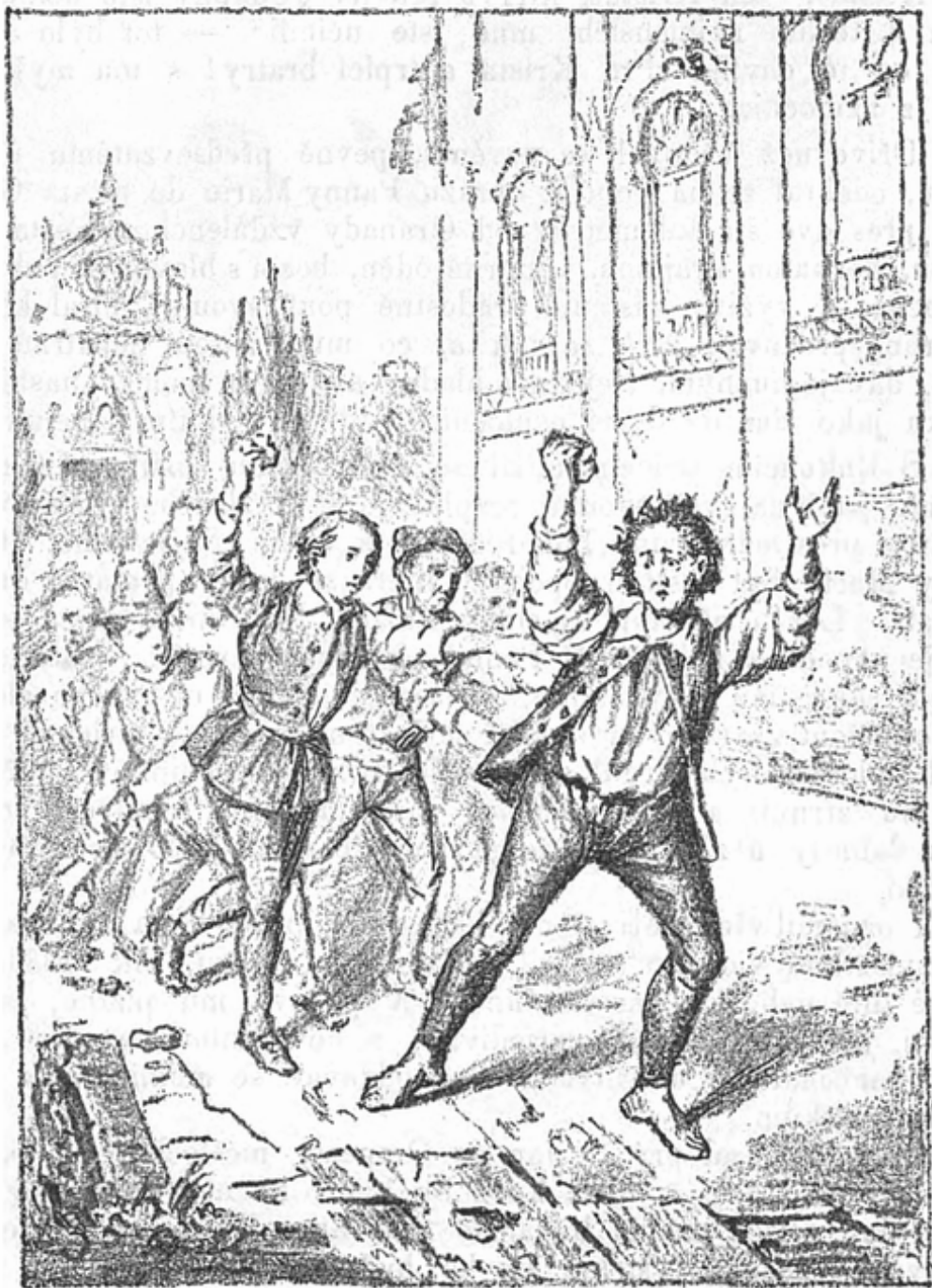
Byl už několik týdnův usídlen v Granadě, provozuje jako dříve svůj obchod s knihami, když tu, právě v době zimní, vystoupil v kathedrálním chrámu Páně Jan z Avily, velký kazatel a světec věku svého. Náš Jan přítomen byl řeči na den sv. Šebestiána a se zanícením poslouchal plamenné výmluvnosti kazatelově. Avila líčil velkodušnou a hrdinnou lásku svatého mučeníka k Bohu, která pudila ho, aby veřejně a neohroženě vyznával jméno Ježíšovo. Kázání vzrušilo a dojalo mocně všechny posluchače, nejvíce však Jana. Malichernost a nepatrnost dosavadního jeho života a jeho lásky k Ježíši Kristu, zjevily se zřetelně myslí jeho; celá duše jeho teď teprve pochopila, jak by milovati měla toho, jenž dříve miloval nás tak, že z lásky k nám smrt kříže podstoupil. Nová tato náhle v něm vzplanuvší láska pudila ho, aby ve všem podobným stal se Kristu.

Sotva kázání skončeno, vyběhl Jan z kostela a vrhnuv se na zemi, tloukl hlavou o kamení a do zdí, rval si vlasy, volaje stále: „Smilování, smilování!“ Zvednuv se konečně se země, dal se na cestu k domovu, poskakuje a stále znova na zem se vrbaje. Doma roztrhal všecky světské knihy, které měl v krámě, nábožné pak rozdal lidem. Rovněž rozdal i všecko jakkoliv nepatrné jmění své i oděv svůj, nechav si jen nejpotřebnější. Z lásky k Ježíši snížil se tak, že bláznem chtěl se zdáti v očích lidí a rád byl, když se mu posmívali, tloukli ho a kamením po něm házeli. Ve spodním oděvu probíhal městem, opětuje stále slova: „Smilování, smilování!“ Ustván a zmořen klesl konečně na stupních kathedrálního chrámu, kdež soucitní lidé ho zdvihli a zavedli k Janovi z Avily, tušíce, že ohnivá řeč jeho byla příčinou jednání Janova. Jan padl před Avilou na zemi a objímaje nohy jeho, vypověděl mu celý život svůj, prose za radu a poučení. Svatý Jan z Avily vida v celém příběhu vůli Boží a působení milosti Ducha sv., pobídl Jana, aby setrval na cestě nastoupeného utrpení a pokoření. Od té pak chvíle nazýval Jan z Avily Jana z Boha „svatým bláznem“. Posilněn v úmyslu svém vyšel Jan na město a po ulicích i náměstích běhaje, vydával se přede všemi za blázna, napomínaje všecky k pokání, pokoře a lásce k Ježíši, pro niž sám podstupoval, ba vyhledával výsměch a ústrky šílence. Sám vstoupil do městské královské nemocnice, hláse se do oddělení bláznů. Bláznů léčili druhdy bitím. I Janovi se podobného léku dostalo. Aby tím více trpěti mohl, počínal si čím dále zuřivěji,

*) Město Granada má název svůj od granátových jablek, jichž po okolí jeho se daří hojně.

podněcuje sluhy a plísně je a častěji nabádaje, aby konali svou povinnost.

Leč zatím, co sám takto byl tlučen, měl srdce otevřené a plné soucitu k útrapám svých nešťastných, bezděčných sotrpiteľů. Tu

Jan z lásky ke Kristu vydává se za šíleného pobíhaje po ulicích granadských.

nahlédl, že ona prostota a chudoba ducha, kterou Kristus Pán blahoslavlil, nespočívá v napodobení nešťastníků těchto, že možno a nutno se pokoriti ještě více, že málo jest býti bláznem lidí zdravých, že

třeba snížit se i pod ony ubožáky, kteří ze společnosti lidské vymítnuti, že třeba býti bláznem bláznů, sluhou a otrokem chudásův a nebožáků, které už všichni opustili. Jeho dřívější už soucit a láska křesťanská dozrála tu úplně, spojivši se s nejhlubší pokorou, s naprostým sebezapřením a sebeobětováním. „Nežiju už já, ale žije ve mně Kristus,“ ten Kristus, kterýž pravil: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto nejmenších, mně jste učinili“ — toť bylo Janovo heslo od té chvíle. Pro Krista a trpící bratry! s tou myšlenkou vyšel z nemocnice.

Dříve než věnoval se novému, pevně předsevzatému úmyslu svému, odebral se na pouť k obrazu Panny Marie do města Guadalupe, přes dvě stě kilometrův od Granady vzdáleného. Cesta vedla drsnou, hornatou krajinou. Chatrně oděn, bos a s hlavou nepokrytou, bez peněz a výživy nastoupil radostně pouť svou. Sbíral klestí a nasbírané prodával, živě se tak a, co mu i z této nepatrné mzdy zbylo, dáváje nuzným. Nejednou hladov a unaven položil nasbíranou otýpku jako dar do dveří nemocnice, odpíraje si tím i nejnutnější.

S tlukoucím srdcem blížil se zázračnému místu. Přišel do chrámu, padl na tvář svou a rozplývá se v slzách, vysílal vroucí modlitby prostřednictvím Bohorodičky k trůnu Nejvyššího. Obraz Panny Marie byl zastřen oponou, která se jen v památné dni odhalovala. Leč u přítomnosti sluby Božího, hle! opona sama se rozpupuje a podoba nejsvětější Panny září Janovi vsříc. Šustot opony zaslechl sakristián i vyběhnuv, co se děje, uzřel otrhaného člověka před obrazem zázračným, i pojal podezření, že tento otrhánek chtěl kostel vyloupiti. Už hrnul se, aby ho odkopl se stupňův oltáře, leč noha mu ztrnula a obličej cizince zářil takovým neobyčejným výrazem dobroty a zbožnosti, že poznal, že se tu něco neobyčejného přihodilo.

I oznámil vše faráři; tento blahovolně přijal Jana a ubezpečen ještě zvláštním viděním (spatřil totiž Pannu Marii, jak vkládá své Božské dítě nahé do náručí Janova a podává mu plátno, jakoby učíc jej, jak by měl nahé přiodívati) o nevšedním povolání svého hosta, ponechal ho dvaadvacet dní oddávati se modlitbám a milosrdným skutkům.

Odtud odebral prý se Jan do Oropezy, městečka, kde strávil své mládí jako pastýř. Ale kdož by byl v nuzném tom oděvu, ve kterém Jan přišel, poznal bývalého schovance Františka šafáře? Za to, když ho poznali, všichni by ho byli rádi ve svém domě pohostili, než on odebral se mezi své nejmilejší bratry do městské nemocnice. Ten čas, co prodlel v Oropeze, sbíral milodary po městě a rozdával chudým a přispíval nemocnici. Brzy hrnuli se k němu chudásové se všech stran jako k otcí. Mezi těmito chudáky žila Anna de la Torre, ubožší ostatních; bylať upoutána už dlouho na

lože bolestnou ranou na noze, od níž se jí začínala pomalu už celá noha kaziti. Když Jan uzřel nemocnou, pojal ho velký soucit s ní. Nemoha jinak pomoci, shýbl se k rozbolené noze, vyssál ústy svými

Opona zázračného obrazu v Guadalupě se před Janem sama odestírá.
Vidění faráře Guadalupského.

ránu a jazykem vyčistil. Přítomní zděsili se tohoto skutku lásky, avšak Jan pravil jim klidně: „Drazí bratři! Syn Boží se neostýchal rány a hnilobu hříšnosti naší na sebe vzíti a přiodíti se křehkostí

lidského těla, proč bychom si my ošklivili hnus vlastních bratří? Vždyť bychom se též nedivili, kdyby pes byl ránu vylízal!“ A co s láskou počal, s láskou dokonale; vyčistil takto ještě několikrát ránu a hle! počala se zavírat i Anna de la Torre v brzku již i povstati mohla.

Potěšen touto milostí Boží vrátil se do Granady. Cestou umínil si všechnen život svůj věnovati už jen chudým. O způsobu, jak by jim přispívat mohl, dlouho se nerozmýšlel. Vybral si práci, která dosti výdělku poskytovala, která však pokládána byla za nejpotupnější: sbírat kletí a dodávati do kuchyní granadských. Nenít třeba v krajinách těch vytápěti pokoje, protože zima je dosti teplou; dostačí proto obyvatelům pouze tolik topiva, kolik třeba na uvaření pokrmův, a to v menších domech objednávali si oním způsobem.

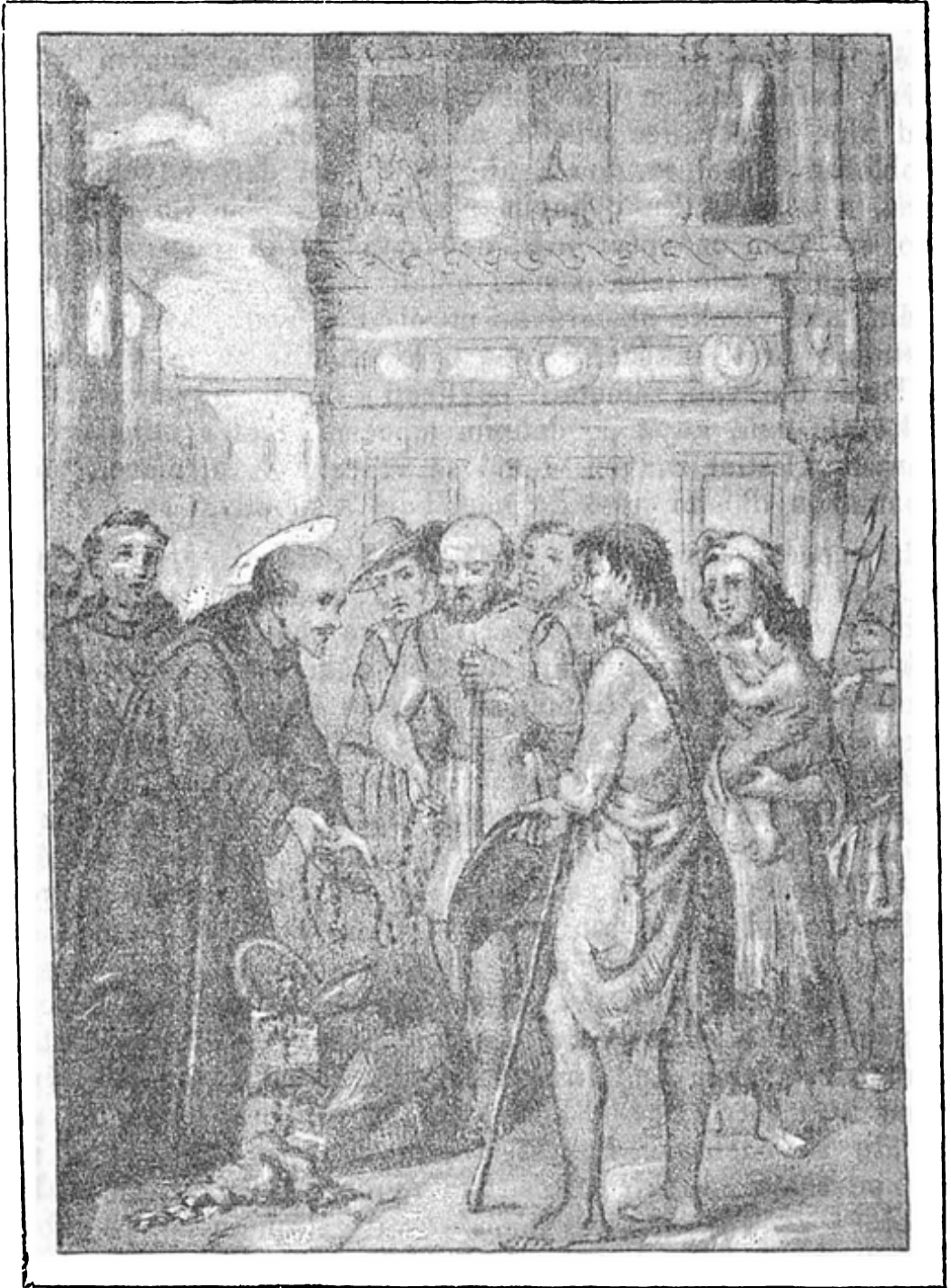
Této tedy práci se věnoval Jan. Když však s prvním rancem kletí městu se blížil, tu v bráně „mlýnské“ takový stud ho polil, že myslil, že se musí vrátiti. Nosit do města dříví, kde každý ho znal, zdálo se mu najednou těžkým, jemu, který už tolikrát se byl před těmito lidmi pokořil, kterého oni beztoho dosud za blázna považovali. Než brzy se vzpamatovav, odehnal mocí od sebe pokušení a vkročil s otepí do města. Na poprvé složil ranec nedaleko brány jisté chudé vdově, leč druhého dne ukázal se už silnějším; došel schválně až na nejživější náměstí Vivarrambla a tu přemohl se už tak, že vtipy odpovídal vtipkujícím a vysmívajícím se jemu.

Sám spokojuje se pouze s nejnужnějším, brzy ze mzdy své mohl podporovati chudé, ke skrovnému dárku přidávaje vždy útěchu, spasitelné napomenutí, dobrou radu a to vše s láskou a vlídností a pokorou, jež chudině více lahodily, než pomáhaly almužny jeho.

Tu jednou spatřil na domě v zastrčené uličce nápis: „Pro-najme se chudým“ Hned vznikla v něm myšlenka, aby jej sám najal a zařídil v něm nemocnici. Peněz sice neměl, ale doufal v pomoc přátel a dobrých lidí. Obcházel tedy prose o podporu na podnik svůj. Složili se mu s radostí, znajíce šlechetnost jeho. Najal tedy dům, připravil v něm 42 postelí, každou postel vystlal matrací, dvěma přikrývkami a poduškou. Do hlav pak pověsil vždy dřevěný kříž.

Kdož by dovedl vypsati radostný pocit, který Janem ovládal, když viděl své dávné nejmilejší přání vyplněno. Dychtiv milosrdenství konati a obětovati ve skutečích lásky křesťanské i život svůj, vyšel do města a s touhou i láskou matky, která z hořícího domu vynášela dítky své do bezpečného útulku, nerozvažujíc dlouho, které napřed, chvatně jedno po druhém bere v náruč svou, tak Jan, koho prvního chromého a neduživého našel, na vlastních bedrách odnášel do domu svého, jako drahý poklad něžně a pečlivě a rozplývá se ve slovech lásky, prosby a dí

vené. Vyplniv všechna místa, počal s horlivostí pečovatí o draho-
cenné statky silám svým od Boha svěřené. Umyv a očistiv sám své
nemocné, postaral se jim nejdříve o duchovního lékaře a teprve,

Jan podčluje nemocné a chudé.

když rány duše vyhojeny byly, přivedl i lékaře, jenž by, pokud on
sám toho nedovedl, pečoval o tělesné zdraví jejich.

Nyní celý den od ranní zore do pozdní noci věnoval svým

nemocným. Časně z rána povstav a poděkovav Bohu, pozdravoval nemocné a vybízel rovněž k díkům a modlitbě volaje: „Nuže, bratři, poděkujme Bohu, jako ptactvo nebeské!“ Na to popraviv, co v domě popraviti bylo, odebral se ověšen mísami a vaky prosit pro své nemocné. Na volání jeho, „čiňte si dobře, bratři!“ dávali mu lidé rádi a hojně; byl sice dosud v očích většiny bláznem tichým a dobromyslným, avšak znajíce jeho poctivost a lásku k chudým, nezavírali se před ním, uštědřující chleba, masa i peněz, tak že každého dne těžce obložen vracel se domů, aby tu z věcí darovaných poděloval nemocné, a z přebytku i jiným hladovým a chudým udílel, neboť nejen o své nemocné péči měl, nenasytná láska jeho zahrnovala i ostatní všechny, kdo jeho pomoci nějak potřebovali. Ke všemu jsa sám, sám také všecko obstarávati musil. Pro vodu, kterou mu z vedlejší studně bráti zakázali, třeba bylo choditi až na vzdálené náměstí. Doma umývati, zametati, poklízeti a mnoho jiných prací každý den čekávalo naň, když po denním lopocení, buď s milodary, nebo nasbíraným klestím znaven domů se vracel. A utrmácen všelikou touto námahou dlouho ještě do noci bděl a modlíval se.

Brzy počali lépe o něm smýšleti. Příznivci a přátelé jeho se množili. Sám arcibiskup granadský, Petr, počal ho štědře podporovati; jiní a vznešení lidé nabízeli se mu za pomocníky. Nyní sehnal už tolik peněz, že mohl najati si větší dům a více míst připraviti pro nemocné, kteří stále četněji se k němu hrnuli. Leč ani tato nemocnice návalu brzy nedostačovala a zařídil tedy později z bývalého kláštera jeptisek nemocnici prostrannou a velkou, kdež by už nepřicházel do rozpaků, kam umístiti ubožáky, kteří nejen z Granady, ale z celého okolí jako k otcí svému se hlásili k němu a jimž tak těžko bylo odříci, a kterým on též nikdy neodříkal, pečuje o každého, pokud a jak jen mohl. Ovšem nyní už mu nedostačovaly příspěvky města Granady, ačkoliv čítalo tehdy na sto tisíc obyvatelů, teď bylo vyjítí do kraje a klepati na soucitná srdce bohatých pánů. Jako chodil vždy, bos a s nepokrytou hlavou a chatrně oděn procházel celou Andalusií a Kastilií, rozlehlými a bohatými to krajinami království Španělského, ba i k samému dvoru do města Valladolidu se odebral. Pověst o jeho skutecích byla se už zatím roznesla po celém okrsku poloostrova pyrenejského, protož pokládali si velmožové za čest uhostiti a obdarovati šlechtetného prosebníka. Ve Valladolidu u dvora laskavě přijat sebral mnoho almužny, avšak všecko zase rozdal tamním chudým, pomáhaje i tu jako v Granadě. Žehnán chudinou, jež otcem svým ho nazývala, s několika směnkami od velmožů, za něž měl si v Granadě vyměnití peníze, pospíchal domů. Doma nemocnici zatím za něho řídil a nemocným posluhoval Antoň Martinez. — Jan totiž od té doby, co rozšířil nemocnici svou, sám nemoha vše zastati, přibral si několik pomocníků boha-

bojných a milosrdných, které sám byl s cesty hříchu na cestu ctnosti uvedl.

Antoň Martinez nepocházel z Granady, ale ve věku 20 let přišel do města, aby vedl při s Petrem Velasquezem, který zavraždil bratra jeho. Dal jej nejdříve zatknouti a vsaditi do vězení a naléhal, aby dle zákona byl oběšen. Pře vlekla se dlouho a Martinezovi, ježto v městě živobyť mnoho stálo, došly brzy prostředky; chopil se tedy nejhanebnějšího řemesla, aby se uživil; najal si dům a provozoval obchod s veřejnými ženštinami. Konečně rozsudek byl dle žádosti Martinezovy vynesena: Petr Velasquez měl býti popraven. Dříve však pokoušeli se někteří soucitnější muži, aby ho s odpůrcem smířili, domlouvajíce mu, aby odpustil. Avšak Martinez zůstával jako kámen neoblomným, nechtěje smíření. Tu uslyšev o tom Jan, přiběhl a vrhnuv se k nohám Martinezovým počal je objímati a prositi ho: „Antoni, bratře! Aby tobě Pán Bůh tak odpustil, jak já tě prosím, abys ty svému nepříteli odpustil. Považ jen, jak mnoho ty jsi zhřešil před Bohem a zapomeň, co před tebou zhřešil protivník tvůj. Uvaž jen, že Bůh, nekonečně milosrdný, nezná milosrdenství k těm, kdož se nad bližním neslitují. Třebas tvůj odpůrce krev vlastního bratra tvého prolil, víš zajisté, že Pán tvůj svou krev dříve vylil za tvé i mé hříchy. Nuže, nechať ve tvých očích více váží krev Syna Božího, která volá po odpuštění, než krev bratra tvého, která volá po pomstě.“ Po těchto slovech Antoň Martinez, jakoby prstem Božím dotknut, okamžitě změkl. Nejenom že vzdal se ihned všeliké pomsty, nýbrž prosil Jana, aby ho přijal za svého sluhu a pomocníka a tak příkladem svým spasitelné dílo, které slovy počal, dokončil. Také Petr Velasquez, jemuž Jan ohlásil odpuštění jeho protivníka a vysvobození od smrti i ze žaláře, mocně dojat, prosil Jana, aby ho vzal s sebou. Od té chvíle jmenoval Petr sám sebe jen Petrem Hříšníkem. Martinez a Petr byli pak oba nejlepšími nástupci Jana ve skutečích milosrdenstvích. Po smrti Janově Martinez povolán do Valladolidu, aby tam založil nemocnici podobnou, jako byla Janova v Granadě. Tam po kratičkém a blahodárném působení časná ho zastihla smrt. —

Avšak i tehdy, když pomocníky měl, byl Jan sám neméně činným pro blaho svých nemocných a chudých. Ujímal se zchudlých rodin, kterým těžko bylo pro stud i žebrati i obyčejnou práci konati. Byl podporou vdovám a sirotkům, jež dával vychovávat i zaopatřoval pak malým věnem, aby si mohli samostatnou rodinu založiti. Žebráka, kdekoliv potkal, hojně obdaroval. Bídně ošacenému vlastní oděv svlekl a jeho roztrhaný si vzal, nic se neostýchaje, byl-li tento vyměněný příliš zanešvařen.

Jednou šat, který si takto vyměnil, byl tak chatrný, že nezakrýval ani nahoty jeho. I potkal ho v něm biskup tuyský, Šeb.

Ramirez de Fuenleal, který právě v Granadě se zdržoval, i zastavil Jana a upozornil ho na to, čeho on sám dosud nebyl pozoroval. Aby pak předešel do budoucnosti takovým případům, pravil: „Bratře

Jan z Boha v nemocnici.

Jene z Boha, poněvadž už jméno ode mne jsi přijal, přijmi ode mne i šat.“ A posvětil mu šat (spodky, kabát a plášť), který podobal se poněkud řeholnímu, kterýž pak Jan už až do smrti neodkládal. Podobný nosili od té doby i jeho pomocníci. Tentýž biskup už dříve,

pozvav jednou Jana k obědu, když seděli za stolem, otázal se ho: jak se jmenuje? „Jan,“ zněla odpověď. „Měl bys se jmenovati ode dneška Jan z Boha,“ pravil mu biskup. „Když se Bohu líbí“ — odvětil skromně Jan a od té doby jméno to mu zůstalo. On však sám nazýval se stále jen Janem Hříšníkem.

Láska jeho k trpícím bližním rostla ode dne ke dni. Všem přicházel s takovou vlídností a shovívavostí vstříc, že se bláznem a marnotratníkem zdál. Dal-li almužnu nehodnému a vytýkali mu to, říkal: „Ničeho mi po tom není, je-li, nebo není-li hoden; ať si to sám zodpoví. Já dávám každému jen z lásky k Bohu.“

Jako kdysi Tobiáš, tak i on pochovával mrtvé a vystrájel pohřeb, sám-li kde kdo bez pomoci, bez příbuzných a přátel umřel.

Po ty, kdož nemajíce přístřeší, pod širým nebem za studených nocí v oděvu chatrném na tvrdé zemi stejně v dešti, větru a bouři, přenocovati musili a to ne namnoze bez hříchu, vystavěl zvláštní noclehárnu s dvěma sty postelí kol ohniště do kruhu po'oženými, a sice pro muže i pro ženy zvláště.

Hrdinnost křesťanské lásky své osvědčil povýtečně při požáru v královské nemocnici v Granadě. Neopatrností kuchařovou chytil se nábytek v kuchyni a odtud rozšiřoval se oheň měrou netušenou po celé budově. Jedno křídlo ohromné budovy stálo už v plameni, když na místo neštěstí přikvapil Jan. Požár se rychle byl rozšířil a nemohlo proto býti postaráno o bezpečnost nemocných, kteří v tom křídle se nacházeli. Tito se zoufalostí doplazili se k oknám a zbědované ruce spínali o pomoc, o smilování. Avšak oheň tak byl už pokročil, že nikdo se nechtěl vlastního života odvážit, maje smrt v plamenech za jistou. Tu Jan uviděv, oč se jedná, bez rozmýšlení vběhl do hořící budovy, jejíž místnosti dobře znal od času, kdy sám tam byl jako blázen ošetřován. Prodrav se do světnic, kde byli nemocní, vzal prvního na bedra svá a vynesl ho šťastně ven; za ním druhého, jiné oknem podal lidu dole stojícímu a tak vlastníma rukama ve chvílce a v pravý ještě čas všechny vysvobodil. Zachrániv lidi, počal vyhazovati nábytek, za drahocenné považuje věci chudých, jež na věčnou škodu by byly uhořely. Vyprázdnil hořící stranu nemocnice, vyběhl na střechu, aby strhnul kus střechy zabránil rozšiřování ohně na ostatní část budovy; leč než mohl vykonati, co zamýšlel, oheň přeskočil přes hlavu jeho a střecha vzňala se před ním. Teď sám obklíčen byl s obou stran plameny. Všichni už bědovali nad jeho jistým koncem. On však vrhnul se do plamenů, prodíral se jimi na bezpečné místo. Na půl hodinky tak zmizel polekanému lidu, než tu náhle objevil se s popáleným oděvem, obvrím a vlasy, ale jinak zdráv a děkuje Bohu.

Mezitím co láska jeho k takovému hrdinství a sebeobětování dospívala, neomezoval se jenom skutky tělesného milosrdenství, ale vždycky a všudy hleděl i duším nuzným poskytovat, čeho třeba

bylo k spasení; protož nemerší díl byl těch, jež k obrácení a pokání přivedl, jako těch, kterým život zachránil, kterým tělesně přispíval.

Sv. Jan z Boha na počátku své řeholní činnosti.

Tak mimo Martineza a Velasqueza získal i Šimona Avilu, který nedůvěřuje poctivosti Janově, slídl za ním; avšak zvláštním viděním tak byl dolekán, že omdlel přede dveřmi, za kterými chtěl vyslechnouti rozhovor světcův. Jan vyběhnuv, přivedl ho k sobě a

těšil přestrašeného. Tu Šimon pykaje skutku svého a vida, jak Janovi ublížil, tak byl pohnut, že ho prosil, aby ho učinil sluhou svým a sluhou svých ubohých bratří.

Jakási mladá a sličná, ale chudá vdova přišla do Granady, aby tu vedla právní při. Jan zvědév o postavení jejím a obávaje se, aby z nouze neupadla do osidel hříchu, sám se jí ujal; najal jí byt u hodných lidí a zásoboval ji vším, čeho potřebovala. Tu jednou navštíviv ji, našel ji neobyčejně vystrojenou; tušil, že jen ke hříchu tak se nastrojila, i počal jí domlouvati, zapřísahati a s pláčem prositi, aby zůstala ctnostnou, aby nemařila péče a práce, kterou ji dosud věnoval. Opustil ji hluboce rozrušenu a dojatou. A když odešel, vystoupil zatím se skryvší záletník a v hloubi srdce pohnut slovy Janovými, sám začal té, již dříve hodlal sváděti, domlouvati, aby uposlechla slov světcových a neodměňovala se jeho péči nevděkem, on pak od toho času, dříve pověstný prostopášník, vedl život ctnostný a příkladný.

Avšak nejenom takto nahodile přiváděl ztracené ovečky k dobrému pastýři jejich, nýbrž i sám úsilovně jich vyhledával. Tak maje pokdy, stával v čase nečase před domy hanby, aby, vyjde-li některá dívka hanbě zaprodaná, vrhl se jí k nohám, vyznával hříchy své a zapřísáhal nešťastnici, by činila pokání; s pláčem vyprávěl jí o umučení Ježíše Krista, aby poznala, jak drahocenné výkupné vlastní duše nohama šlape. Později i do domů samých docházel a srdceryvné výjevy, které odehrávaly se dříve venku, opakovaly se pak v místnostech blátem hříchu pokálených. Mnohá zatřásla se v zatvrzelosti srdce svého a Jan pokorně odváděl pak plačící a kající do nemocnice své, by ji v pokání utvrdil a pak slušnou výživu obstaral, nebo s malým věnem provdal a která zcela k Bohu přilnula, doporučil do ženského kláštera. Jak těšily ho takové radostné výsledky, tak neodstrašovaly ho ani mnohé neúspěchy, jichž dožila se jeho apoštolská horlivost, ani výsměch a potupy, které snášeti mu bylo od těch, pro jejichž spásu se ponižoval, ani repot a podezřívání oněch, kdož ho nechápali.

K lásce a pokoře jeho družila se neobyčejná trpělivost, kteráž nejen že nemstila urážek utrpěných, ale zrovna zahanbovala ty, kdož bezprávně ukřivdili. Tak stalo se nejednou, že ti, kdož hněvem vzplanuli a rozzuřili se pro napomenutí Janovo, jeho trpělivostí a pokorou, s jakou přijímal jejich výsměchy, nadávky a bití, ohromeni a v hloubi srdce pohnuti na lepší cesty se obraceli. A ba i ti, jimž celý život svůj obětoval, chudí a neduživí, nejednou nespokojeni s tím, co světec jim poskytnouti mohl v lásce a chudobě své, propukali v lání, výčitky, ano mnohý kámen zdvihnouti se osmělil na toho, jenž vlastní vřelé srdce mu podával; ale Jan s tímže úsměvem

vlídnostia lásky na ústech svých přijímal díky jako nevděk nej-
milejších bratrů svých.

Sv. Jan z Boha zaopatřen sv. svátostmi umírajících vidí Pannu Marii se
sv. Janem Evang. a sv. archandělem Rafaellem.

K této jeho otužilosti duševní sličně družila se jeho otužilost
tělesná, častým odříkáním a sebezapřením nabytá. Jednou za den
jídával a to pouhý chléb s praženou cibulí, v pátek na památku

umučení Krista Pána bičoval ještě tělo své. Pozván někam k obědu, nejlepší jídla ukládal pro své nemocné, a když už příliš nutili, aby i on jich okusil, posypal je nejdříve popelem říkáje: „Toť má sůl a mé koření.“

V modlitbách byl neunavný. Všechn čas, kdy se nezaměstnával svými nemocnými a chudými, věnoval Bohu a rozmluvě s ním.

Rok 1549. skončil velkou nepohodou a taktéž počal rok 1550. Zachmuřené nebe vylévalo stále hojné proudy deště a říčka Jenil, která Granadou protéká, rozvodnila se a pobravši mnoho dříví v horním toku svém, vystoupila z břehův i ve městě. Jan spěchal k rozbouřenému proudu, aby z bohatství, které s sebou unášel, vylovil něco pro potřebu své nemocnice. Brodě se vysoko chladnou vodou, zachycoval plovoucí břevna, ano, když hoch jakýsi nalézal se v nebezpečí utonutí, vrhl se za ním a vysvobodil ho, a tak celý umáčen vytrval, dokud nenachytal nákladu na dvě stě mezkův. Avšak vetché už a v službě Boží i bližních utrmácené tělo nesneslo takové námahy. Bránil se ještě, aby nemusil ulehnouti, ale slabost sama ho k tomu donutila.

V této právě chvíli nepřátelé jeho osočili jej u arcibiskupa, že v nemocnici své přechovává zdravé a lenošné lidi a ženštiny podcizelé pověsti. Jan, jakkoliv sláb a sotva na nohou se drže, osobně odebral se k arcibiskupovi, aby se očistil z nařknutí. Pověst svou statečně obhájil, za to však dočista podlomil zdraví své. Než ani v nemoci neumenšil přísnosti a střidmosti své. Teprve když ho přemluvili, že Bůh tomu chce, aby svěřil se dobré péči a tak co nejdříve pozdravil se k dobru svých bližních, dal se odnésti do domu vznešené měšťanky, manželky městského rady, Garcia z Pisy, kdež dostalo se mu od šlechetné paní pečlivého ošetřování. Avšak přes to přese všecko cítil, že hodina jeho jistě už se blíží. Všichni vznešení navštívili umírajícího svätce, chudých však k němu nepouštěli, proto že pohled na ně nutil ho k slzám. Mezi jinými přišel i arcibiskup, aby ho povzbudil a posilnil na cestu do věčnosti; na konec otázal se ho, má-li jaké přání. Tu pravil Jan: „Nejmilejší otče a pastýři můj! Tři věci zvláště mám na srdci: prvá jest, že jsem se Bohu za jeho nesčetná dobrodiní tak nedostatečně odsloužil, druhá jest starost o chudé, zvláště o ty, kdož stydí se za svou chudobu, a o ty, kdož se s nepravé cesty byli k lepšímu obrátili, třetí konečně dluhy, kterých jsem pro Boha a Ježíše Krista nadělal.“ Arcibiskup potěšil ho i v těchto jeho úzkostech. Na to prý dal postavit ve světnici, kde ležel Jan, oltář, sloužil tu mši svatou a při ní podal mu nejsvětější tělo Páně. V této chvíli viděl Jan Matku Boží v průvodu sv. Jana Evangelisty a Rafaela archanděla snášeti se k němu a řkoucí: „Toť ta chvíle, ve které svých sluhů nikdy neopouštím; též tvých nemocných vždy se budu ujímati.“

Několik dní potom záhy z rána v sobotu (8. března, kdy i jeho svátek se slaví) vzchopil se Jan s napjetím veškerých sil a vyskočiv z lože, klesl před obrazem Ukřížovaného a objav jej,

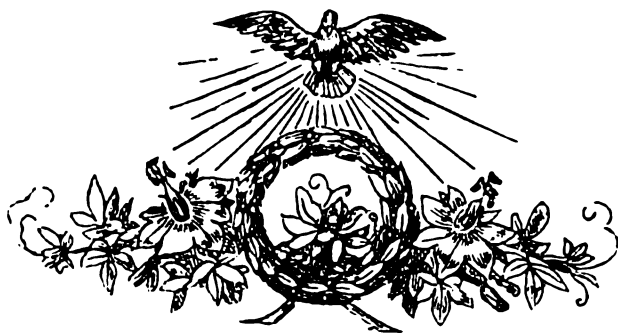

Pohřeb sv. Jana z Boha.

vzdechl: „Ježíši, Ježíši, v ruce Tvé poroučím ducha svého!“ To byla poslední jeho slova. Přítomní myslíce, že se modlí, tiše čekali, až zase se vzchopí a na lože odebere, ale Jan stále kleče, nedával už známky života; přistoupili tedy k němu, shledali jej však mrtvým.

Pohřbu světce súčastnila se celá Granada. Svého otce, bratra, svou podporu a útěchu, nejvíce oplakávala ovšem chudina. Když pohřební průvod stanul před kostelem paulánským, musili mrtvého postavit, aby lid naposledy s miláčkem svým se rozloučil. Lidé hrnuli a tlačili se k ní, aby aspoň růženci nebo křížky naposledy dotekli se drahých pozůstatkův a uchovali si je na památku. Tělo pak, od něhož lid ani odloučiti se nedal, pochováno v postranní kapli v hrobce pana Garcia z Pisy.

Tak žil a zemřel tento hrdina křesťanské lásky. Tak žil a skutky svými zářil jako ohnivý sloup v časech, kdy lakota, hrabivost, bezcitnost k bližnímu pro mrzký kov a v zápětí jdoucí rozmařilost počala se louditi do vlasti jeho, kdy křesťanský svět sklíčen a rozerván byl hrdým, suchopárným, bezcitným a neplodným kacířstvím Lutherovým, jenž popíral potřebu ctností, jichž skvělým pomníkem a hlasatelem byl právě celý život Janův. Tak žil a zářil v době, kdy národ španělský poslední baštu mohamedánské poroby nevěrecké byl ztroskotat ve vlastech svých a na tom právě místě působil, jež nejdéle bylo vzdorovalo chrabrému nadšení Božích bojovníků. Tak žil — ale nedožil, žije dosud a skutky lásky jeho září a hřeji trpící člověčenstvo po celém světě katolickém. Nástupce Janovy ve skutečích milosrdenství povýšil papež Pius V., 20 let po smrti světce, do řádu řeholního, ustanoviv jim zvláštní šat řeholní a poručiv jim následovati řehole sv. Augustina. Práva a ustanovení nového řádu brzy na to potvrdil a rozmnožil papež Řehoř XIII. a později též Sixtus V. Řád tento rozmnožoval se hned zprvu nejen ve Španělsku, ale i v jiných zemích a dle posledního sčítání rozdělen jest na 11 provincií, z nichž římská čítá 14 nemocnic, lombardská 12, neapolská 8, sicilská 4, francouzsko-irská 9, rakouská 19, uherská 14, bavorská 9, slezská 6, španělská 4, severo-americká 1, k nimž druží se i posledně založená nemocnice s konventem „Milosrdných bratří“ v Nazaretě. Členů čítá pak celý řád v těchto 101 domech na 1200. — Věru můžeme skončiti slovy Písma svatého v žalmu 91.: „Spravedlivý jako palma kvěsti bude, jako cedr na Libánu rozmnoží se!“

MODLITBA

před milostným obrazem „Ježíš, Maria a Josef“
u Milosrdných bratří.

Nejsvětější a úcty hodní Ježíši, Maria a Josefe, plni milosti a slitování! Vy jste si ve svatyni řádu Milosrdných bratří zřídili trůn milosti a pomáhali zázračně těm, kdož před obrazem Vaším milostným v rozmanitých potřebách duše i těla, zvláště pak za doby moru s důvěrou k Vám se utíkali; pomozte i mně, nebohému hříšník, jenž přichází rovněž s vroucí důvěrou k trůnu Vaší milosti a vysvobodte mne z bíd a tísně, v níž se nalézám, a kterou Vy nejlépe znáte, jestliže to poslouží ke cti a chvále Boží a mně k spasení!

Ó Ježíši, věřím pevně, že jsi můj Bůh a Spasitel a klaním se Ti v nehlubší pokoře. Račiž prosím, duši mou zbaviti všelikého hříchu, ochraň ji před každou nepravostí a dej mi milost, abych setrval v lásce Tvé až do konce.

Ó Maria! Ty útočiště hříšníků, potěšení zarmoucených a pomocnice křesťanů, přijmi ode mne hold nejvyšší úcty, jaká Ti po Bohu přísluší! Vyslyš moji prosbu, jako jsi vyslyšela volání přemnohých svých ctitelů. Vyžádej mi u Božského Syna svého rozmnožení víry, naděje a lásky, dokonalou lítost nad mými hříchy, opravdové a trvalé polepšení mého života a blažené skonání.

A Ty, svatý Josefe, přimlouvej se za mne u Ježíše a Marie a zabezpečuj mi Jejich milostivou ochranu; buď mým ochráncem ve všech potřebách, zvláště pak v hodině smrti, aby poslední má slova byla: Ježíš, Maria, Josef. Amen.

